

SĂNĂTATEA – CATEGORIE SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ

Constantin EȚCO,
d.ș.m., profesor universitar,
USMF Nicolae Testemițanu

[https://doi.org/10.52556/2587-3873.2021.3\(90\).03](https://doi.org/10.52556/2587-3873.2021.3(90).03)

Un timp îndelungat s-a considerat că problemele ocrotirii sănătății populației reprezintă un obiect de studiu pentru științele medico-biologice și cele sociale. De obicei, aspectele economice ale sănătății erau examinate în contextul unei sfere sociale organizate de consum sau erau studiate în cadrul complexului de probleme din sfera neproducătoare.

Însă, cu timpul, a sporit esențial actualitatea problemelor de ocrotire și de fortificare a sănătății populației, probleme care nu mai puteau fi studiate în mod separat atât de științele medicale, cât și de cele sociale. S-a constatat că sănătatea nu este o categorie doar socială, ci și una economică. În mod firesc, la ordinea zilei au apărut așa probleme precum: costul ocrotirii sănătății oamenilor într-o societate contemporană; considerarea potențialului de sănătate ca o parte integrantă de mare importanță a bogăției naționale și ca un factor al dezvoltării economice; evaluarea potențialului de resurse al ocrotirii sănătății, precum și a noilor surse de informare ale acestuia; eficacitatea funcționării ramurii și dezvoltarea relațiilor economice în condițiile de tranziție la economia de piață.

Chiar și acest scurt șir de probleme economice din ocrotirea sănătății ne confirmă că niciuna din științele care s-au format nu este capabilă actualmente să le studieze în volum deplin. Este necesară o conexiune a celor mai diferite domenii ale științei și crearea, pe baza lor, a unei discipline științifice noi – *economia ocrotirii sănătății*. Această știință are menirea să studieze problemele economice ale ocrotirii sănătății ca ramură a economiei naționale (luând în considerare specificul exprimat al acesteia) în strânsă legătură cu aspectele medico-biologice și sociale.

Economia ocrotirii sănătății constituie un complex de cunoștințe economice despre formele, metodele și rezultatele activității economice în domeniul medicinei, organizării, dirijării și dezvoltării acesteia.

Punctul inițial al analizei problemelor economice ale ocrotirii sănătății este examinarea lor ca domeniu al activității umane și ca domeniu al economiei naționale. Formarea economiei ocrotirii sănătății ca direcție științifică de sine stătătoare este condiționată nu numai de necesitatea sporirii eficacității măsurilor de ocrotire a sănătății oamenilor, ci și de existența

unui domeniu larg al relațiilor social-economice care țin de starea sănătății membrilor societății, de includerea în circulație a resurselor tot mai numeroase și costisitoare ale ramurii.

Economia ocrotirii sănătății nu studiază numai funcțiile „tehnologice” ale ramurii, cum ar fi cele medico-diagnostice, profilactice, de reabilitare etc. Obiectul nemijlocit de analiză al acesteia îl constituie aspectele teoretico-metodologice și practice de organizare, planificare, finanțare și dirijare a ramurii. Ca disciplină științifică, ea studiază formele de manifestare și particularitățile mecanismului de acțiune a legilor economice generale în condiții concrete de producere și de consum a serviciilor medicale.

Ca tip de activitate umană, ocrotirea sănătății se transformă într-o ramură a economiei după numărul de angajați și volumul resurselor folosite. Interconexiunea acesteia cu alte sfere de producție materială și cu sfera neproducătoare este într-o creștere continuă, ceea ce influențează pozitiv asupra eficacității activității instituțiilor curativ-profilactice. Ocrotirea sănătății posedă relații funcționale (flux de resurse de diferite tipuri pentru producerea serviciilor și a produselor) cu ramurile economiei naționale. Mai mult de 30 de ramuri ale economiei naționale își oferă produsele pentru ocrotirea sănătății.

La rândul său, ocrotirea sănătății, asigurând sănătatea populației, acționând asupra potențialului forței de muncă, oferă servicii tuturor ramurilor economiei naționale. Printre aceste servicii, un loc deosebit îl deține compensarea urmărilor negative de funcționare a acestor ramuri. Totuși, funcțiile de compensare ale ocrotirii sănătății nu sunt luate în considerare suficient. În complex cu toate ramurile economiei naționale, ocrotirea sănătății soluționează probleme de ordin social și economic ce țin de calitatea modului uman de viață, bunăstare, realizarea garanțiilor sociale, formarea potențialului de muncă; cu toate acestea însă are un acces limitat în economie.

Studierea problemelor ocrotirii sănătății în contextul și într-un cadru integral cu toate celelalte probleme din economia națională, firește, ne duce la concluzia că dezvoltarea acestui domeniu este influențată de regulatorii de ordin ecologic și economic. De aceea, bazele economice și sociale ale ocrotirii sănătății trebuie studiate în complex cu cele

mai importante obiective sociale – ocrotirea și fortificarea sănătății cetățenilor – și astfel să fie incluse, încadrate în bazele funcționale ale economiei.

Între timp, complexitatea și atenția insuficientă în studierea populației la scara economiei naționale în trecut au dus la subestimarea problemelor din sfera social-culturală în general și a componentei ei de ocrotire a sănătății în particular. Aceasta a fost una dintre cauzele unui șir întreg de evenimente negative, bine cunoscute, ale procesului de reproducere a populației, de stare a sănătății, iar ca rezultat – și de stopare a dezvoltării social-economice a țării. În condițiile formării relațiilor de piață, crește necesitatea obiectivă ca omul să-și trateze propria sănătate drept o bază primordială a existenței sale.

Factorul de sănătate tot mai mult apare ca un indicator al progresivității formațiunii social-economice, ca un rezultat global al influenței generale a întregului complex de condiții vitale, al nivelului de productivitate a muncii sociale și de eficacitate a producției sociale. În formă concentrată în acest factor se sintetizează nivelul obținut al „calității” și al modului de trai al populației, al dezvoltării economice a țării.

În pofida orientării spre economia de piață, își mai păstrează rolul lor așa elemente de dirijare a economiei cum ar fi planificarea și prognozarea rezultatelor și a consecințelor social-economice. Fără îndoială, în condițiile economiei de piață, în domeniul ocrotirii sănătății se mai păstrează elemente de

centralism, de comandă de plan la nivel de stat și raional, mai ales de finanțare bugetară a programelor complexe de ocrotire a sănătății cetățenilor.

Situația creată este complicată din cauza existenței unui mecanism de drept imperfect și a unei baze economice nedevelopate în ocrotirea sănătății. Multe cauze au drept consecință reținerea formării reușite și a funcționării cu succes a subiecților în condițiile relațiilor economice de piață, lipsa studiului asupra cererii și ofertei, asupra unor sau altor tipuri de servicii medico-profilactice. Aceasta se referă și la problemele privind capacitatea de plată a populației, căutarea sponsorilor, a posibilităților de investire în programe de sănătate la scară largă.

De asemenea, obiecte ale economiei ocrotirii sănătății sunt și dirijarea muncii în sfera ocrotirii sănătății, organizarea și remunerarea personalului medical în funcție de tipul și caracterul activității, calitatea și rezultativitatea asistenței medicale. În același timp, trebuie să avem în vedere premisa precum că multe abordări tipice ale tarifării, stabilirea cotelor de funcții și a salariilor pot fi importate în medicină numai prin transformare, luând în considerare particularitățile economiei de piață în sfera social-culturală.

(Filozofie, Medicină, Ecologie. Probleme de existență și de supraviețuire ale omului. Materialele Conferinței a IV-a științifice internaționale, 7-8 aprilie 1999, p. 155-157)